

14.12.2018

Sisäministeriö

Suomen Punaisen Ristin lausunto

Asia: luonnos valtioneuvoston asetukseksi pelastustoimesta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta, valtioneuvoston asetukseksi väestönsuojista annetun valtioneuvoston asetuksen 1 ja 3 §:n muuttamisesta ja sisäministeriön asetukseksi pelastustoimen suunnitelmista (SMDno-2016-1495)

Suomen Punainen Risti kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi pelastustoimesta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta, valtioneuvoston asetukseksi väestönsuojista annetun valtioneuvoston asetuksen 1 ja 3 §:n muuttamisesta ja sisäministeriön asetukseksi pelastustoimen suunnitelmista.

Suomen Punainen Risti (SPR) on viranomaisia tukeva julkisoikeudellinen yhdistys, jonka oikeudellisesta erityisasemasta on Suomessa säädetty lailla (238/2000) sekä sen nojalla annetulla tasavallan presidentin asetuksella (827/2017). Kansainvälisesti Punaisen Ristin erityisasema perustuu sodan uhrien suojelemiseksi solmittuihin neljään Geneven yleissopimukseen vuodelta 1949 ja niitä täydentäviin kolmeen lisäpöytäkirjaan.

Suomen Punainen Risti pitää tärkeänä, että Suomessa varaudutaan vakaviin koko yhteiskuntaa laajasti koskettaviin katastrofeihin ja kriiseihin. Varautuminen elintärkeiden toimintojen ja yhteiskunnan keskeisten palvelujen uhkiin, kuten terveydenhuollon, infrastruktuurin tai ruoan ja puhtaan veden saatavuuden vakava häiriytyminen, edellyttää kokonaisvaltaista varautumista viranomaisilta, kansalaisyhteiskunnan ja yksityisen sektorin toimijoilta.

Suomen Punainen Risti varautuu auttamisvalmiudessaan toimimaan viranomaisten apuna. Suomen Punainen Risti toimii kuitenkin aina riippumattomana organisaationa ja hoitaa viranomaisten kanssa sovittujen tehtävien lisäksi itsenäisesti omaan toimivaltaansa kuuluvia tehtäviä. Suomen Punainen Risti puolueettomana järjestönä tekee päätökset itsenäisesti periaatteidensa mukaisesti. Myös viranomaiset ovat sitoutuneet kunnioittamaan kansainvälisen Punaisen Ristin periaatteita järjestön itsenäisyydestä. Tehokkaan auttamisvalmiuden varmistamiseksi Suomen Punainen Risti ylläpitää katastrofivalmiusyksiköitä ja tähän liittyvää logistiikkaosaamista ja valmiutta Kalkun logistiikkakeskuksessa Tampereella. Lisäksi Suomen Punainen Risti ylläpitää Punaisen Ristin liikkeen henkilömäärältään suurinta koulutettujen avustustyöntekijöiden reserviä sekä laajaa Punaisen Ristin liikkeen verkostoa nopean tiedonkulun ja avustustoiminnan varmistamiseksi. Näitä valmiuksia käytetään kansainvälisesti (esim. sodat, luonnonkatastrofit) ja kansallisesti (esim. talvimyrsky, maahanmuutto) pelastustoiminnan valmiuksina.

14.12.2018

Kotimaassa Suomen Punaisella Ristillä on vajaa 500 osaston verkosto koulutetuine vapaaehtoisineen. Tämä valmius on linkitetty osaksi kansallisesta varautumista yhteistyösopimuksin eri hallinnonalojen ja viranomaisten kanssa.

Suomen Punainen Risti koordinoi tarvittaessa muita järjestöjä muun muassa Vapaaehtoisen pelastuspalvelun (Vapepa) verkoston kautta 52 järjestöä. Vapepa-koordinaation kautta on eri järjestöissä toimivien vapaaehtoisten auttamistoinnille luotu yhtenäinen ja organisoitu tapa toimia viranomaisen tukena. Koordinaation tavoitteena on varmistaa, että viranomaisilla on tarvittaessa häiriö- ja onnettomuustilanteissa, sovittuihin hälytystehtäviin käytettävissä valtakunnallisesti kattava ja toimintavalmis osaavien vapaaehtoisten verkosto.

Yleistä

Suomen Punainen Risti pitää perusteltuina muutoksia koskien valtioneuvoston asetusta pelastustoimesta (407/2011) ja asetusta väestönsuojista (408/2011). Lisäksi ehdotus uudeksi sisäministeriön asetukseksi pelastustoimen suunnitelmista on erittäin hyvin perusteltu ja tarkoituksenmukainen.

Suomen Punainen Risti pitää myönteisenä, että sisäministeriön asetus huomioi vapaaehtoiset henkilöt ja organisaatiot sekä muiden pelastuslaitosten toimivien yhteisöjen käytettävissä olevat voimavarat (4 § Pelastustoimen yleisjärjestelyt).

Suomen Punainen Risti pitää lisäksi tärkeänä, että järjestöjen ja vapaaehtoistoimijoiden rooli sekä koordinoitu yhteistyö ja sopimuksellisuus on huomioitu sisäministeriön asetuksessa pelastustoimen suunnitelmista. (Esimerkiksi 4 pykälän 2 momentin 7 kohdan mukaan voimavaroja koskeva suunnitelma sisältäisi pelastuslain 51 §:n 1 momentissa tarkoitettuja vapaaehtoisia henkilöitä ja organisaatioita.)

Pelastuslaitoksen omien voimavarojen lisäksi erityisesti laajamittaisten häiriötilanteiden hoitaminen ja toiminta poikkeusoloissa edellyttää yhteistoimintaa ja sen suunnittelua toisten pelastuslaitosten ja muiden viranomaisten sekä esimerkiksi järjestöjen kanssa. Asetuksen perusteluissa olisi mahdollista nostaa nykyistä vahvemmin esille myös järjestöjen kanssa tehtävä yhteistyö varautumisessa laajamittaisiin häiriötilanteisiin. Järjestöjen ja vapaaehtoisten toimijoiden roolin tunnistaminen ennakolta on olennaista varauduttaessa vakaviin kriisitilanteisiin.

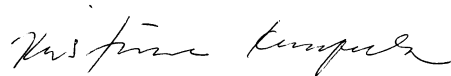
Puutteena asetuksessa on se, ettei se ohjaa riittävästi pelastuslaitoksia valtakunnallisten resurssien, kuten erilaisten muodostelmien tai valmiusyksiköiden käytöstä. Näiden resurssien käytöstä tulisi sopia yhdessä (esim. ministeriöväetöisesti), jottei resursseja suunnitella käytettäväksi moneen kertaan ja jotta valtakunnallisten resurssien käyttöä voidaan koordinoita laajoissa tilanteissa. Tämä ohjeistus voisi sisältyä kohtaan 5 § eli vaativia tilanteita koskevan suunnitelman osan sisältö.

Järjestöjen valmiutta ja varautumista on Suomessa rakennettu yhdessä viranomaisten kanssa vuosikymmenten ajan. Laajamittaisia onnettomuuksia ei Suo-

14.12.2018

messakaan voida hoitaa pelkästään viranomaisten toimesta vaan järjestöillä on olemassa sekä tarvittavat kontaktit että toimintamallit paikallisten toimijoiden mobilisointiin, joiden hyödyntäminen on tärkeää vakavissa onnettomuuksissa ja kriiseissä. Riskien ennaltaehkäisy ja hallinta vaativat usein poikkihallinnollisia ja perinteiset siilot ylittäviä toimia.

Pelastustoimella on tärkeä rooli väestön suojaamisen kehittäjänä, valmiuksien ylläpitäjänä ja puolestapuhujana erityisesti poikkeusoloja ajatellen. Tähän sisältyvät Geneven sopimusten mukaiset siviiliväestön suojelun periaatteet. Suomen Punainen Risti pitää tärkeänä, että kyky ylläpitää siviiliväestön suojaamista huomioidaan kaikissa tilanteissa.

Kristiina Kumpula
pääsihteeri

